

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2014. gada 8. aprīlī *

Valsts pienākumu neizpilde — Direktīva 95/46/EK — Fizisko personu aizsardzība attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīva aprīte — 28. panta 1. punkts — Valsts uzraudzības iestādes — Neatkarība — Valsts tiesību akti, ar kuriem priekšlaicīgi tiek izbeigts uzraudzības iestādes pilnvaru termiņš — Jaunas uzraudzības iestādes izveide un citas personas iecelšana priekšsēdētāja amatā

Lieta C-288/12

par prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam, ko 2012. gada 8. jūnijā cēla

Eiropas Komisija, ko pārstāv *K. Talabér-Ritz* un *B. Martenczuk*, pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

prasītāja,

ko atbalsta

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs (EDAU), ko pārstāv *I. Chatelier*, *A. Buchta* un *Z. Belényessy*, kā arī *H. Kranenborg*, pārstāvji,

persona, kas iestājusies lietā,

pret

Ungāriju, ko pārstāv *M. Z. Fehér*, pārstāvis,

atbildētāja.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs *V. Skouris* [*V. Skouris*], priekšsēdētāja vietnieks *K. Lēnartss* [*K. Lenaerts*], palātu priekšsēdētāji *M. Ilešičs* [*M. Ilešič*], *L. Bejs Larsens* [*L. Bay Larsen*], *T. fon Danvics* [*T. von Danwitz*], *E. Juhāss* [*E. Juhász*], *E. Borgs Bartets* [*A. Borg Barthet*], *K.G. Fernlunds* [*C. G. Fernlund*] un *Ž. L. da Krušs Vilasa* [*J. L. da Cruz Vilaça*], tiesneši *Dž. Arestis* [*G. Arestis*], *J. Malenovskis* [*J. Malenovsky*], *M. Bergere* [*M. Berger*], *A. Prehala* [*A. Prechal*], *E. Jarašūns* [*E. Jarašiūnas*] (referents) un *K. Vajda* [*C. Vajda*],

ģenerālvokāts *M. Vatelē* [*M. Wathelet*],

sekretāre *S. Stremholma* [*C. Strömholm*], administratore,

* Tiesvedības valoda – ungāru.

ņemot vērā rakstveida procesu un 2013. gada 15. oktobra tiesas sēdi,
noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2013. gada 10. decembra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Ar savu prasību Eiropas Komisija lūdz Tiesu konstatēt, ka, priekšlaicīgi izbeidzot Personas datu aizsardzības uzraudzības iestādes pilnvaru termiņu, Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīvā 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (OV L 281, 31. lpp.).

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 2 Direktīvas 95/46 preambulas 62. apsvērumā ir noteikts:

“tā kā uzraudzības iestāžu, kuras pilda savas funkcijas pilnīgi neatkarīgi, izveide dalībvalstīs ir būtiska sastāvdaļa personu aizsardzībā attiecībā uz personas datu apstrādi.”

- 3 Direktīvas 95/46 28. panta “Uzraudzības iestāde” 1. un 2. punktā ir noteikts:

“1. Katra dalībvalsts paredz to, ka viena vai vairākas valsts iestādes ir atbildīgas par noteikumu, ko dalībvalstis pieņēmušas saskaņā ar šo direktīvu, piemērošanas pastāvīgu kontroli tās teritorijā.

Šīs iestādes tām uzticēto pienākumu izpildē darbojas pilnīgi neatkarīgi.

2. Katra dalībvalsts paredz to, ka, izstrādājot administratīva rakstura pasākumus vai regulējumus attiecībā uz personas tiesību un brīvību aizsardzību, kas saistīta ar personas datu apstrādi, apspriežas ar uzraudzības iestādēm.”

- 4 Ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18. decembra Regulas (EK) Nr. 45/2001 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Kopienas iestādēs un struktūrās un par šādu datu brīvu apriti (OV 2001, L 8, 1. lpp.) tās V nodaļā ir izveidota neatkarīga uzraudzības iestāde, saukta par Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāju (EDAU).

- 5 Saskaņā ar šīs pašas regulas 42. pantu “Iecelšana”:

“1. Savstarpēji vienojoties, Eiropas Parlaments un Padome ieceļ [EDAU] uz pieciem gadiem, pamatojoties uz sarakstu, ko Komisija sastāda, izsludinot atklātu pretendentu konkursu.

[..]

3. [EDAU] var atkārtoti iecelt amatā.

4. Papildus parastai nomainībai vai nāves gadījumam [EDAU] pienākumi beidzas, atkāpjoties no amata vai atlaišanas gadījumā saskaņā ar 5. [punktu].

5. Pēc Eiropas Parlamenta, Padomes vai Komisijas pieprasījuma Tiesa var atlaist [EDAU] no amata vai atņemt tam tiesības uz pensiju vai citas priekšrocības, ja viņš vairs neatbilst uzraudzītāja pienākumu izpildes nosacījumiem vai ir vainīgs smaga amatpārkāpuma izdarīšanā.

[..]”

Ungārijas tiesības

6. Līdz 2011. gada 31. decembrim Direktīvas 95/46 28. pantā paredzētās personas datu aizsardzības uzraudzības iestādes (turpmāk tekstā – “uzraudzības iestāde”) darbību reglamentēja 1992. gada Likums Nr. LXIII par personas datu aizsardzību un piekļuvi sabiedrību interesējošiem datiem, redakcijā ar grozījumiem (turpmāk tekstā – “1992. gada likums”). Šā likuma 23. pants bija formulēts šādi:

“1. Parlaments ieceļ datu aizsardzības komisāru [(turpmāk tekstā – “komisārs”)], lai aizsargātu konstitucionālās tiesības uz personas datu aizsardzību un uz piekļuvi sabiedrību interesējošiem datiem [..].

2. Attiecībā uz komisāru – ievērojot šajā likumā paredzētos ierobežojumus – ir jāpiemēro Likumā par parlamentāro komisāru, kas atbild par pilsoņu tiesībām, paredzētie noteikumi.”

7. Komisāra uzdevumi bija precizēti 1992. gada likuma 24. un 25. pantā. It īpaši minētā 24. panta a) punktā bija paredzēts, ka viņš “gan uz sūdzības pamata, gan pēc savas ierosmes uzrauga, kā tiek ievērots šis likums un citas tiesību normas par [personas] datu apstrādi, ja minētajā lietā nenotiek tiesvedība”, un tā d) punktā bija paredzēts, ka viņš “veicina tādu normatīvo aktu vienvērtīgu piemērošanu, kuri attiecas uz personas datu apstrādi un uz piekļuvi sabiedrību interesējošiem datiem”.
8. Tā kā 1992. gada likumā nebija ietverti noteikumi par komisāra pilnvaru termiņu un to izbeigšanu, tika piemēroti noteikumi, kas ietverti 1993. gada Likumā Nr. LIX par parlamentāro komisāru, kas atbild par pilsoņu tiesībām, tā redakcijā, kas bija spēkā līdz 2011. gada 31. decembrim (turpmāk tekstā – “1993. gada likums”). Šā likuma 4. panta 5. punktā bija noteikts, ka parlamentāro komisāru ievēl uz sešu gadu pilnvaru termiņu un viņu var atkārtoti ievēlēt vienu reizi. Šā likuma 15. pantā pilnvaru izbeigšana bija reglamentēta šādi:

“1. Parlamentārā komisāra pilnvaras beidzas šādu iemeslu dēļ:

- a) beidzas viņa pilnvaru termiņš;
- b) viņa nāves gadījumā;
- c) viņa atkāpšanās no amata dēļ;
- d) paziņojuma par interešu konfliktu dēļ;
- e) piespiedu pensionēšanās dēļ;
- f) atbrīvošanas no amata dēļ.

2. Parlamenta priekšsēdētājs parlamentārā komisāra pilnvaru beigšanos konstatē atbilstoši 1. punkta a)–c) apakšpunktam. Attiecībā uz pilnvaru beigšanos 1. punkta d)–f) apakšpunktā paredzētajos gadījumos Parlaments pieņem lēmumu. Paziņojumam par pilnvaru izbeigšanu ir nepieciešamas divas trešdaļas no pārstāvju balsu vairākuma.

3. Par atkāpšanos no amata ir jāpaziņo rakstiski Parlamenta priekšsēdētājam. Parlamentārā komisāra pilnvaras beidzas paziņojumā par atkāpšanos no amata norādītajā datumā. Lai atkāpšanās no amata būtu spēkā, nav vajadzīgs paziņojums par pieņemšanu.

[..]”

- 9 Šā 15. panta 4.–6. punktā ir detalizēti izklāstīti šā paša panta 1. punkta d)–f) apakšpunktā minētie gadījumi. 1993. gada likuma 15. panta 5. punktā it īpaši ir precizēts, ka piespiedu pensionēšanās var notikt vienīgi tad, ja parlamentārais komisārs nav spējīgs pildīt ar savu amatu saistītos uzdevumus ilgāk par 90 dienām no viņa neatkarīgu iemeslu dēļ. Savukārt šā panta 6. punktā ir norādīts, ka par piespiedu atbrīvošanu no amata var tikt lemts, ja parlamentārais komisārs nepilda ar viņa amatu saistītos uzdevumus ilgāk par 90 dienām tādu iemeslu dēļ, ko viņš spēj ietekmēt, ja viņš apzināti atsakās no sava pienākuma deklarēt īpašumu, ja viņš savā īpašuma deklarācijā tiši norāda neprecīzus datus vai būtiskus faktus vai ja viņš ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu, kas ir konstatēts spriedumā, kuram ir *res judicata* spēks.
- 10 Ungārijas Pamatlikums stājās spēkā 2012. gada 1. janvārī. Saskaņā ar tā VI panta 3. punktu “neatkarīga iestāde, kas ir izveidota ar sistēmlikumu, uzrauga, lai tiktu ievērotas tiesības, kas ir saistītas ar personas datu aizsardzību un piekļuvi sabiedrību interesējošiem datiem”. Pamatlikuma Nobeiguma noteikumu 3. un 5. punktā ir attiecīgi paredzēts, ka Parlaments atsevišķi pieņems Pārejas noteikumus un ka tie būs daļa no Pamatlikuma.
- 11 Parlamenta pieņemto Pārejas noteikumu 16. pantā ir noteikts:
- “Ar šī Pamatlikuma stāšanās spēkā tiek izbeigts [komisāra] pilnvaru termiņš [..].”
- 12 2012. gada 1. janvārī tika grozīts arī Ungārijas tiesiskais regulējums par uzraudzības iestādi un stājās spēkā 2011. gada Likums Nr. CXII par pašnoteikšanos informācijas un informācijas brīvības jomā (turpmāk tekstā – “2011. gada likums”), ar kuru atbilstoši tā 77. panta a) punktam Ungārijas tiesību sistēmā tika transponēta Direktīva 95/46. Ar šo likumu tika atcelts 1992. gada likums un komisāra vietā tika izveidota *Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság* (valsts iestāde, kas atbild par datu aizsardzību un informācijas brīvību; turpmāk tekstā – “iestāde”).
- 13 Iestādes uzdevumi ir definēti 2011. gada likuma 38. panta 2. un 3. punktā. Šā likuma 38. panta 2. punktā ir noteikts, ka iestādes “uzdevums ir uzraudzīt un sekmēt tādu tiesību piemērošanu, kuras attiecas uz piekļuvi sabiedrību interesējošiem datiem un vispārēju interešu apsvērumu nolūkā publiski pieejamiem datiem un uz personas datu aizsardzību”. Minētā likuma 38. panta 3. punktā ir īpaši precizēts, ka saistībā ar tai uzticētajiem uzdevumiem tā var rīkoties uz sūdzības pamata vai pēc savas ierosmes.
- 14 Ar 2011. gada likuma 75. panta 1. un 2. punktu ir nodrošināta nepārtrauktība starp komisāru, no vienas puses, un iestādi, no otras puses, būtībā paredzot, ka iestāde pārvalda lietas, ko komisārs uzsācis, pamatojoties uz apsvērumiem, kuri iesniegti pirms 2012. gada 1. janvāra, un ka, sākot no 2012. gada 1. janvāra, tā apstrādā datus, ko komisārs apstrādājis līdz šim datumam.
- 15 Minētā likuma 38. panta 5. punktā ir precizēts, ka “iestāde ir neatkarīga un ir pakļauta tikai likumam, tā nevar saņemt nekādus norādījumus savas kompetences jomā un savu uzdevumu pilda pilnīgi autonomi attiecībā pret citām struktūrām, neesot pakļautai nekādi ietekmei”. Saskaņā ar šo noteikumu iestādes uzdevums var tikt definēts vienīgi ar likumu.

- 16 2011. gada likuma 40. panta 1. un 3. punktā ir paredzēts, ka iestādei ir priekšsēdētājs, kuru pēc premjerministra priekšlikuma Republikas prezidents ieceļ uz deviņu gadu pilnvaru termiņu. Šā likuma 45. pantā ir regulēta iestādes priekšsēdētāja pilnvaru termiņa izbeigšana. Likuma redakcijā, kura izriet no 2012. gada Likuma Nr. XXV un ir spēkā no 2012. gada 7. aprīļa, 45. panta 1. punktā ir noteikts:

“Iestādes priekšsēdētāja pilnvaras beidzas šādu iemeslu dēļ:

- a) beidzas viņa pilnvaru termiņš;
 - b) viņa atkāpšanās no amata dēļ;
 - c) viņa nāves gadījumā;
 - d) konstatējot, ka nav izpildīti nosacījumi viņa iecelšanai amatā vai ka ir tikuši pārkāpti noteikumi par īpašuma deklarēšanu;
 - e) interešu konflikta konstatējuma gadījumā.”
- 17 Šie dažādie gadījumi ir detalizēti izklāstīti 2011. gada likuma, kurā grozījumi izdarīti ar 2012. gada Likumu Nr. XXV, 45. panta 2.–8. punktā.
- 18 2011. gada likuma 74. pantā ir nostiprināti noteikumi par iestādes pirmā priekšsēdētāja iecelšanu amatā. Saskaņā ar šo pantu:

“Premjerministrs pirms 2011. gada 15. novembra piedāvā Republikas prezidentam iestādes priekšsēdētāja vārdu. Republikas prezidents iestādes pirmo priekšsēdētāju ieceļ amatā no 2012. gada 1. janvāra.”

Fakti

- 19 *A. Jóri* 2008. gada 29. septembrī tika iecelts par komisāru saskaņā ar 1992. gada likumu un šajā pašā datumā stājās amatā. Viņa pilnvaru termiņš bija seši gadi, [un] tam būtu bijis jāturpinās līdz 2014. gada septembrim. Tomēr, piemērojot Pamatlikuma Pārejas noteikumu 16. pantu, tas beidzās 2011. gada 31. decembrī. Iestāde savu darbību sāka 2012. gada 1. janvārī, un pēc premjerministra priekšlikuma Republikas prezidents par iestādes priekšsēdētāju iecēla *A. Péterfalvi* uz deviņu gadu pilnvaru termiņu.

Pirmstiesas procedūra un tiesvedība Tiesā

- 20 Komisija 2012. gada 17. janvārī nosūtīja Ungārijai brīdinājuma vēstuli. Šajā vēstulē Komisija uzsvēra, ka, priekšlaicīgi izbeidzot komisāra pilnvaru termiņu, neapspriežoties ar šo pēdējo minēto attiecībā uz jaunā Likuma par datu aizsardzību projektu, kā arī šajā jaunajā likumā paredzot pārāk daudz iespēju beigt iestādes priekšsēdētāja pilnvaru termiņu un šajā ziņā piešķirot lomu Republikas prezidentam un premjerministram, Ungārija ir pārkāpusi Direktīvas 95/46 28. panta 1. un 2. punktu.
- 21 Ar 2012. gada 17. februāra vēstuli Ungārija apstrīdēja tai pārmesto pārkāpumu. Pirmkārt, šī dalībvalsts uzsvēra, ka komisāra pilnvaru termiņa priekšlaicīga izbeigšana izrietot no izmaiņām uzraudzības iestādes ungāru modelī, ka komisārs neesot vēlējies tikt iecelts par iestādes priekšsēdētāju un ka pašreizējā priekšsēdētāja pilnvaru termiņa priekšlaicīga izbeigšana būtu pretrunā tiesību normām, kas garantē viņa neatkarību. Otrkārt, Ungārija Komisijas rīcībā esot nodevusi dokumentus par

apspriešanos ar komisāru attiecībā uz jaunā likuma par datu aizsardzību projektu. Treškārt, šī dalībvalsts norādīja, ka noteikumi par iespējām izbeigt iestādes priekšsēdētāja pilnvaru termiņu esot grozīti, lai ņemtu vērā Komisijas bažas.

- 22 2012. gada 7. martā Komisija nosūtīja Ungārijai argumentētu atzinumu, kurā tā atsauca savus iebildumus par apspriešanos ar komisāru attiecībā uz jauno likumu par datu aizsardzību. Tomēr Komisija atkārtoti izteica savas bažas, pirmkārt, par komisāra pilnvaru termiņa priekšlaicīgu izbeigšanu un, otrkārt, par iestādes priekšsēdētāja pilnvaru termiņa izbeigšanas iespējām un Republikas prezidenta un premjerministra lomu šajā izbeigšanā. Attiecībā uz šo pēdējo jautājumu tā tomēr norādīja, ka gadījumā, ja Ungārija argumentētajā atzinumā paredzētajā termiņā, kas bija viens mēnesis, sākot no tā paziņošanas dienas, pieņemtu paziņotos tiesību aktu grozījumus, tā uzskatīs, ka attiecīgais pārkāpums ir novērsts.
- 23 Ungārija ar 2012. gada 30. marta vēstuli atbildēja uz argumentēto atzinumu. Tā šajā vēstulē norādīja, ka tiesību akta grozījums, ar kuru tiek grozīts 2011. gada likuma 45. pants, tiks pieņemts tuvākajās dienās, un tas 2012. gada 2. aprīlī tika izdarīts ar 2012. gada Likumu Nr. XXV, kas stājas spēkā 2012. gada 7. aprīlī. Šajā vēstulē Ungārija tomēr saglabāja savu viedokli par komisāra pilnvaru termiņa priekšlaicīgu izbeigšanu, un tas pamudināja Komisiju celt šo prasību.
- 24 Ar 2012. gada 6. decembra vēstuli Ungārija, pamatojoties uz Tiesas reglamenta 60. panta 1. punktu, lūdza lietu nodot virspalātai.
- 25 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2013. gada 8. janvāra rīkojumu EDAU tika atļauts iestāties lietā Komisijas prasījumu atbalstam.

Par prasību

Par pieņemamību

Lietas dalībnieku argumenti

- 26 Ungārija uzskata, ka šī prasība ir nepieņemama, jo spriedums, kurā ir konstatēta norādītā pienākumu neizpilde, nevarot tikt izpildīts. Pieņemot, ka Tiesa konstatē, ka komisāra pilnvaras ir tikušas izbeigtas, pārkāpjot Direktīvu 95/46, šādu prettiesiskumu esot iespējams novērst, vienīgi nomainot iestādes priekšsēdētāju un viņu aizstājot ar bijušo komisāru, kas nozīmētu atkārtot norādīto pienākumu neizpildi. Taču Ungārijas skatījumā Komisija nevar lūgt Tiesu pasludināt spriedumu, ar kuru tiek konstatēta pienākumu neizpilde, kurus attiecīgā dalībvalsts var izpildīt, tikai pārkāpjot Savienības tiesības. Turklāt, priekšlaicīgi izbeidzot iestādes priekšsēdētāja pilnvaru termiņu, tiktu pārkāpts Pamatlikumā paredzētais iestādes neatkarības princips.
- 27 Komisijas piedāvātais risinājums norādītās pienākumu neizpildes, ja tā tiek konstatēta, novēršanai turklāt nozīmētu, ka visas pašreizējā iestādes priekšsēdētāja veiktās darbības nebūtu saderīgas ar Savienības tiesībām, jo tās būtu veikusi uzraudzības iestāde, kas neatbilst Direktīvas 95/46 prasībām, un tādējādi tiktu pārkāpts tiesiskās noteiktības princips. Šajā ziņā Ungārija uzsver, ka 2011. gada likums tomēr atbilst Direktīvas 95/46 prasībām.
- 28 Komisija iebilst, ka Ungārijas argumenti ir jānoraida, jo šī prasība saglabā savu mērķi un nekas neesot pretrunā tāda sprieduma izpildei, kurā konstatēta norādītā pienākumu neizpilde.

Tiesas vērtējums

- 29 Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo Tiesas judikatūru pienākumu neizpilde ir jāizvērtē atkarībā no situācijas dalībvalstī, kāda tā bija argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās (spriedums Komisija/Portugāle, C-20/09, EU:C:2011:214; 31. punkts un tajā minētā judikatūra). Izskatāmajā lietā termiņš, kas Ungārijai bija noteikts argumentētajā atzinumā, lai izpildītu šo pēdējo minēto, beidzās vienu mēnesi pēc tā paziņošanas, t.i., 2012. gada 7. aprīlī.
- 30 Šajā ziņā Tiesa tiešām jau ir varējusi nospriest, ka prasība sakarā ar valsts pienākumu neizpildi ir nepieņemama, ja argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigšanās dienā norādītās valsts pienākumu neizpildes iedarbība neturpinās (šajā ziņā skat. spriedumu Komisija/Spānija, C-221/04, EU:C:2006:329, 25. un 26. punkts; kā arī spriedumu Komisija/Portugāle, EU:C:2011:214, 33. punkts).
- 31 Tomēr šajā gadījumā Komisijas norādītā pienākumu neizpilde izpaužas tādējādi, ka komisārs savas pilnvaras nav varējis pildīt līdz sākotnēji paredzētā pilnvaru termiņa beigām, un nav strīda par to, ka tas vēl nebija beidzies argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigšanas dienā. Šādos apstākļos nevar tikt uzskatīts, ka, beidzoties argumentētajā atzinumā noteiktajam termiņam, norādītās pienākumu neizpildes iedarbība vairs neturpinās.
- 32 Apstāklis, pat ja tas būtu pierādīts, ka 2011. gada likums atbilst Direktīvas 95/46 prasībām, neietekmē šo faktu, jo tas nav saistīts ar jautājumu, vai argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās norādītās pienākumu neizpildes iedarbība turpinās, ciktāl šī prasība attiecas vienīgi uz to, vai, priekšlaicīgi izbeidzot komisāra pilnvaru termiņu, Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti Direktīvā 95/46.
- 33 Vēl ir jāatgādina, ka gadījumā, ja Tiesa atzītu, ka dalībvalsts nav izpildījusi kādu no pienākumiem, kas tai noteikti Līgumos, šai valstij saskaņā ar LESD 260. panta 1. punktu būtu jāveic pasākumi, kas vajadzīgi Tiesas sprieduma izpildei, jo jautājums par to, kādi pasākumi ir veicami, lai izpildītu spriedumu, ar ko ir konstatēta pienākumu neizpilde, nav saskaņā ar LESD 258. pantu pieņemta sprieduma priekšmets (šajā ziņā skat. spriedumu Komisija/Vācija, C-503/04, EU:C:2007:432, 15. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 34 Ungārijas norādītais apstāklis, saskaņā ar kuru tai nebūtu iespējams, nepārkāpjot Direktīvu 95/46 vai tiesiskās noteiktības principu, novērst norādīto pienākumu neizpildi, pat ja tā būtu pierādīta, tādējādi katrā ziņā ir saistīts ar tāda sprieduma izpildi, ar ko ir konstatēta pienākumu neizpilde, un tātad neietekmē šīs prasības pieņemamību.
- 35 Visbeidzot, atbildot uz Ungārijas argumentu, kurš izriet no fakta, ka tāda sprieduma izpilde, ar ko ir konstatēta norādītā pienākumu neizpilde, varētu radīt situāciju, kas būtu pretrunā Pamatlikumam, ir jākonstatē, ka no pastāvīgās judikatūras izriet, ka dalībvalsts, lai pamatotu no Savienības tiesībām izrietošu saistību neievērošanu, nevar aizbildināties ar savas valsts tiesību sistēmas normām, pat konstitucionālām (skat. it īpaši spriedumus Komisija/Beļģija, 102/79, EU:C:1980:120, 15. punkts; kā arī Komisija/Portugāle, C-70/06, EU:C:2008:3, 21. un 22. punkts).
- 36 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka šī prasība ir pieņemama.

Par lietas būtību

Lietas dalībnieku argumenti

- 37 Komisija, ko atbalsta EDAU, uzsver, ka no Tiesas judikatūras izriet, ka Direktīvas 95/46 28. panta 1. punktā minētais izteiciens “pilnīgi neatkarīgi” nozīmē pilnīgu neatkarību attiecībā uz jebkādu tiešu vai netiešu ietekmi, nodrošinot attiecīgajai uzraudzības iestādei iespēju rīkoties pilnīgi brīvi, izslēdzot jebkādas rīkojumus un jebkādu spiedienu, kā arī jebkādu ārējo ietekmi un risku, ka šāda ietekme varētu tiktu īstenota.
- 38 Komisija un EDAU atzīst, ka ar Direktīvu 95/46 dalībvalstīm tiek piešķirta rīcības brīvība tās 28. panta īstenošanai, it īpaši attiecībā uz institucionāla modeļa izvēli un precīzu uzraudzības iestādes pilnvaru termiņa ilgumu. Tātad dalībvalstis principā var brīvi izvēlēties šo ilgumu. Tomēr, tiklīdz šis pilnvaru termiņš ir noteikts, tas dalībvalstij ir jāievēro un nevar tikt izbeigts priekšlaicīgi, izņemot nopietnu un objektīvi pārbaudāmu iemeslu dēļ. Salīdzinājums ar Regulas Nr. 45/2001 42. pantu, kas attiecas uz EDAU, apstiprinot šo interpretāciju.
- 39 Izskatāmajā lietā Ungārija neesot pierādījusi, ka pastāvēja objektīvs iemesls, kas attaisnotu priekšlaicīgu komisāra pilnvaru termiņa izbeigšanu. Pirmkārt, uzraudzības iestādes reforma nevarot būt pieļaujams pamatojums, kaut gan Ungārijai ir tiesības mainīt savas uzraudzības iestādes institucionālo modeli. Otrkārt, šī dalībvalsts neesot pierādījusi, ka komisārs būtu atteicies no tiesībām turpināt savu pilnvaru termiņu un atteicies vadīt iestādi. Treškārt, neesot nozīmes faktam, ka attiecīgais Ungārijas tiesiskais regulējums ir iekļauts Pamatlikumā un tā pārejas noteikumos vai ka 2011. gada likums atbilst vai neatbilst Direktīvas 95/46 kritērijiem.
- 40 Ungārija vispirms uzsver, ka lēmumu komisāru aizstāt ar struktūru, kas darbojas iestādes veidā, un atbilstīgi lēmumu izbeigt komisāra pilnvaru termiņu ir pieņēmusi dibinātājiestāde un ka jaunais tiesiskais regulējums par iestādi ir balstīts uz Pamatlikumu.
- 41 Pēc būtības šī dalībvalsts apstrīd Komisijas un EDAU aizstāvēto nostāju. Tā norāda uz šaubām par faktu, ka Direktīvas 95/46 28. pantā paredzētā neatkarības prasība attiecas uz dalībvalsts lēmumu par uzraudzības iestādei piešķirto formu vai tās maiņu, jo izveidotās struktūras darbība un lēmumu pieņemšanas process atbilstot minētajā direktīvā paredzētajai un Tiesas interpretētajai neatkarības prasībai.
- 42 Ungārijas skatījumā no šā 28. panta un no Regulas Nr. 45/2001 44. panta formulējuma, kā arī no Tiesas judikatūras skaidri izriet, ka Direktīvas 95/46 28. panta 1. punktā paredzētā neatkarības prasība ir saistīta ar neatkarību, pildot uzdevumus, kuri ir noteikti uzraudzības iestādēm un kuri attiecas uz attiecīgās iestādes darbības neatkarību. Ungārijas tiesiskais regulējums gan pirms, gan pēc 2012. gada 1. janvāra pilnīgi atbilstot šai prasībai. No šā 28. panta nevarot tikt secināts, ka ar to tiek prasīts personai, kas vada minēto iestādi, piešķirt subjektīvas tiesības veikt šo uzdevumu. Ciktāl tiek nodrošināta iestādes darbības neatkarība, ir mazsvarīgi, ka tiek mainīta persona, kas vada iestādi, pat ja tas notiek pirms šīs personas sākotnējā pilnvaru termiņa beigām. Šī koncepcija esot atbilstīga dalībvalstīm atzītajai kompetencei noteikt uzraudzības iestādes pilnvaru termiņa ilgumu.
- 43 Tā kā Direktīvā 95/46 nav noteikta ne uzraudzības iestāžu struktūra, ne to organizācija, ne arī to vadītāju pilnvaru termiņa ilgums, dalībvalstis brīvi varot noteikt šo iestāžu institucionālo struktūru. Šī brīvība ietverot tās personas izvēli, kurai ir uzdots īstenot uzraudzības iestādes kompetences apstiprinātā institucionālā modeļa ietvaros un lemt par savu aizstāšanu [šā] modeļa maiņas gadījumā, pat ja tā izrietētu no esošās uzraudzības iestādes pilnvaru termiņa priekšlaicīgas izbeigšanas “saskaņā ar likumu”.

- 44 Vienīgais ierobežojums, kas dalībvalstīm ir noteikts ar Direktīvas 95/46 28. pantu, esot nodrošināt, lai uzraudzības iestādes savu pilnvaru termiņā, kuru ir noteikušas pašas dalībvalstis, savus pienākumus varētu pildīt nepārtraukti un pilnīgi neatkarīgi. Šajā gadījumā runa esot tieši par šādu situāciju.
- 45 Datu aizsardzības institucionālās sistēmas maiņa esot arī objektīvs iemesls, kas pamato komisāra pilnvaru termiņa priekšlaicīgu izbeigšanu. Tā kā šī jaunā sistēma, kā arī komisāra pilnvaru termiņa izbeigšana ir noteikta Pamatlikumā un šā likuma pārejas noteikumos, ne bijušajā, ne jaunajā tiesiskajā regulējumā likumdošanas līmenī neesot bijis iespējams ietvert atšķirīgus noteikumus šajā jomā. Ņemot vērā ar jauno tiesisko regulējumu ieviestās institucionālās pārmaiņas, nevarot būt pamatoti paredzēt, ka komisārs iestādes priekšsēdētāja amatu ieņemtu automatiski. Turklāt komisāram būtu jāpauž sava nepiekrīšana attiecībā uz jauno institucionālo modeli, kā arī savs nodoms nepiekrīst šai iecelšanai.
- 46 Ja Komisijas apgalvojums tiktu ņemts vērā, Direktīva 95/46 būtu jāinterpretē tādējādi, ka tā arī nepieļauj, ka personas, kura ir uzraudzības iestādes vadītājs, pilnvaru termiņš var tikt atjaunots vai ka šī persona var ieņemt citu vēlētu amatu valsts pārvaldē. No minētā apgalvojuma izriet, ka cerība uz pilnvaru termiņa atjaunošanu vai cita amata ieņemšanu varētu likt uzraudzības iestādes priekšsēdētājam pildīt reālās vai iespējamās politiskās varas vēlnes viņa turpmākās karjeras interesēs.

Tiesas vērtējums

- 47 Vispirms ir jāatgādina, ka ar Direktīvas 95/46 28. panta 1. punkta otro daļu dalībvalstīm ir noteikts pienākums izveidot vienu vai vairākas uzraudzības iestādes, kas uzticēto pienākumu izpildē darbojas pilnīgi neatkarīgi. Prasība, lai neatkarīga iestāde uzraudzītu, kā tiek ievērotas Savienības tiesību normas saistībā ar personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi, izriet arī no Savienības primārajām tiesībām, it īpaši no Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 8. panta 3. punkta un LESD 16. panta 2. punkta.
- 48 Neatkarīgu uzraudzības iestāžu izveide dalībvalstīs tādējādi ir būtisks apstāklis personu aizsardzības nodrošināšanā attiecībā uz personas datu apstrādi (spriedumi Komisija/Vācija, C-518/07, EU:C:2010:125, 23. punkts, un Komisija/Austrija, C-614/10, EU:C:2012:631, 37. punkts), kā tas turklāt ir norādīts Direktīvas 95/46 preambulas 62. apsvērumā).
- 49 Ir jāatgādina, ka Ungārijā 1992. gada likumā bija paredzēts, ka komisārs, kuru ievēl uz sešu gadu pilnvaru termiņu, kas vienu reizi ir atjaunojams, ir personas datu aizsardzības uzraudzības iestāde Direktīvas 95/46 izpratnē, un to Ungārija neapstrīd.
- 50 Lai novērtētu šīs prasības pamatotību, ir jāpārbauda, vai, kā to apgalvo Komisija, Direktīvas 95/46 28. panta 1. punkta otrajā daļā paredzētā prasība, saskaņā ar kuru ir jānodrošina, lai katra uzraudzības iestāde tām uzticēto pienākumu izpildē darbotos pilnīgi neatkarīgi, nozīmē attiecīgajai dalībvalstij pienākumu ievērot šādas iestādes pilnvaru termiņa ilgumu līdz tās sākotnēji paredzētā pilnvaru termiņa beigām.
- 51 Tiesa jau ir nospriedusi, ka Direktīvas 95/46 28. panta 1. punkta otrā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka uzraudzības iestādēm, kuras atbild par personas datu apstrādes uzraudzību, ir jābūt neatkarīgām tādā mērā, ka savus pienākumus tās var veikt bez ārējas ietekmes. Šī neatkarība izslēdz it īpaši jebkādu rīkojumu došanu un jebkādu citu ārēju ietekmi – vai tā būtu tieša vai netieša –, kas varētu iespaidot to lēmumus un kas tādējādi varētu apdraudēt minēto iestāžu pienākumu izpildi, kas ietver taisnīga līdzsvara starp tiesību uz privāto dzīvi aizsardzību un personas datu brīvu apriti izveidi (šajā ziņā skat. spriedumus Komisija/Vācija, EU:C:2010:125, 30. punkts, kā arī Komisija/Austrija, EU:C:2012:631, 41. un 43. punkts).

- 52 Uzraudzības iestāžu darbības neatkarība tādā ziņā, ka to locekļiem, pildot savus pienākumus, nav saistoši nekādi norādījumi, noteikti ir nosacījums, kas ir jāizpilda, lai šīs iestādes atbilstu Direktīvas 95/46 28. panta 1. punkta otrajā daļā paredzētajam neatkarības kritērijam, tomēr pretēji tam, ko apgalvo Ungārija, ar šādu darbības neatkarību vien nepietiek, lai uzraudzības iestādes pasargātu no jebkādas ārējas ietekmes (spriedums Komisija/Austrija, EU:C:2012:631, 42. punkts).
- 53 Tiesa šajā ziņā jau ir nospriedusi, ka iespēja vien, ka valsts pārraudzības iestādes var īstenot politisku ietekmi pār uzraudzības iestāžu lēmumiem, ir pietiekama, lai radītu šķēršļus tās neatkarīgai savu pienākumu izpildei. Faktiski, no vienas puses, tas var izraisīt šo iestāžu “iepriekšēju pakļaušanos”, ņemot vērā pārraudzības iestādes lēmumu pieņemšanas praksi. No otras puses, ņemot vērā tiesību uz privāto dzīvi garanta lomu, ko ir uzņēmušās uzraudzības iestādes, Direktīvas 95/46 28. panta 1. punkta otrajā daļā ir prasīts, lai attiecībā uz to lēmumiem un tālād pašām iestādēm nepastāvētu nekādas aizdomas par neobjektivitāti (spriedumi Komisija/Vācija, EU:C:2010:125, 36. punkts, un Komisija/Austrija, EU:C:2012:631, 52. punkts).
- 54 Tomēr, ja katrai dalībvalstij būtu atļauts pirms tās sākotnēji paredzētā termiņa izbeigt uzraudzības iestādes pilnvaras, neievērojot piemērojamajos tiesību aktos šajā nolūkā iepriekš noteiktos noteikumus un garantijas, šādas priekšlaicīgas izbeigšanas draudi, kas šai iestādei pastāvētu visā tās pilnvaru termiņa laikā, varētu izraisīt, ka tā zināmā veidā pakļaujas politiskajai varai, kas nav saderīgi ar minēto neatkarības prasību (šajā ziņā skat. spriedumu Komisija/Austrija, EU:C:2012:631, 51. punkts). Tas tā ir, pat ja priekšlaicīgu pilnvaru izbeigšanu izraisa pārstrukturēšana vai modeļa maiņa, kas ir jāorganizē tā, lai tiktu ievērotas piemērojamajos tiesību aktos noteiktās neatkarības prasības.
- 55 Turklāt tādā situācijā uzraudzības iestāde nevarētu tikt uzskatīta par spējīgu darboties, jebkuros apstākļos nepastāvot nekādām aizdomām par neobjektivitāti. Tāpēc Direktīvas 95/46 28. panta 1. punkta otrajā daļā noteiktā prasība par neatkarību noteikti ir jāinterpretē kā tāda, kas ietver pienākumu ievērot uzraudzības iestādes pilnvaru ilgumu līdz to beigām, to izbeidzot priekšlaicīgi, vienīgi ievērojot piemērojamo tiesību aktu noteikumus un tajos paredzētās garantijas.
- 56 Noteikumi, kuri attiecas uz EDAU pilnvaru izbeigšanu, atspoguļo šo interpretāciju. No Regulas Nr. 45/2001 V nodaļas un it īpaši no tās 42. panta 4. un 5. punkta, kuros ir stingri noteikti apstākļi, kādos var tikt priekšlaicīgi izbeigtas EDAU pilnvaras, izriet, ka EDAU pilnvaru pildīšana līdz to termiņa beigām, izņemot nopietnu un objektīvi pārbaudāmu iemeslu dēļ, ir tās neatkarības galvenais nosacījums.
- 57 Šajā gadījumā 1993. gada likuma 15. panta 1. punktā, kas, ņemot vērā 1992. gada likuma 23. panta 2. punktu, ir piemērojams komisāram, esot paredzēts, ka komisāra pilnvaras var beigties vienīgi viņa pilnvaru termiņa beigu dēļ, viņa nāves gadījumā, viņam atkāpjoties no amata, viņam sniedzot paziņojumu par interešu konfliktu, piespiedu pensionēšanās dēļ vai viņu atbrīvojot no amata. Šajos trīs pēdējos gadījumos ir vajadzīgs Parlamenta lēmums, kas ir pieņemts ar divām trešdaļām to locekļu balsu vairākuma. Turklāt gan atbrīvošana no amata, gan atkāpšanās no amata var notikt vienīgi ierobežotos apstākļos, kas attiecīgi ir precizēti šā paša 15. panta 5. un 6. punktā.
- 58 Taču nav strīda par to, ka komisāra pilnvaru termiņš nav ticis izbeigts, piemērojot kādu no šiem noteikumiem, un it īpaši ka atkāpšanās no amata oficiāli nav notikusi.
- 59 No tā izriet, ka Ungārija ir izbeigusi komisāra pilnvaru termiņu, neievērojot likumā noteiktās garantijas, kas paredzētas viņa pilnvaru aizsardzībai, tādējādi apdraudot tā neatkarību Direktīvas 95/46 28. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē. Fakts, ka šī priekšlaicīgā izbeigšana izriet no institucionālā modeļa maiņas, nevar to padarīt saderīgu ar uzraudzības iestāžu neatkarību, kas ir prasīta šajā noteikumā, kā tas ir norādīts šā sprieduma 54. punktā.

- 60 Patiešām, dalībvalstis var brīvi pieņemt un mainīt institucionālo modeli, kuru tās uzskata par piemērotāko savām uzraudzības iestādēm. Tomēr dalībvalstīm šajā ziņā ir jāparūpējas par to, lai nebūtu apdraudēta no Direktīvas 95/46 28. panta 1. punkta otrās daļas izrietošā uzraudzības iestādes neatkarība, kas nozīmē pienākumu saskaņā ar šā sprieduma 54. punktā izklāstīto ievērot šīs iestādes pilnvaru ilgumu.
- 61 Turklāt, kā to apgalvo Ungārija, pat ja komisārs un iestāde būtiski atšķiras savas organizācijas un struktūras ziņā, šie abi tiesību subjekti būtībā ir atbildīgi par vienādiem uzdevumiem, proti, par valsts uzraudzības iestādēm noteiktajiem uzdevumiem, piemērojot Direktīvu 95/46, kā tas izriet no uzdevumiem, kas tiem attiecīgi ir uzdoti, un no nepārtrauktības starp šiem tiesību subjektiem lietas materiālu izskatīšanā, kas ir nodrošināta ar 2011. gada likuma 75. panta 1. un 2. punktu. Ar šo vienīgo institucionālā modeļa maiņu nevar objektīvi pamatot, ka var tikt izbeigts tādas personas pilnvaru termiņš, kura ir atbildīga par komisāra uzdevumiem, neparedzot pārejas pasākumus, kas ļauj nodrošināt viņa pilnvaru termiņa ilguma ievērošanu.
- 62 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, ir jākonstatē, ka, priekšlaicīgi izbeidzot Personas datu aizsardzības uzraudzības iestādes pilnvaru termiņu, Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti Direktīvā 95/46.

Par šā sprieduma iedarbības ierobežošanu laikā

- 63 Ungārija ierosina Tiesai ierobežot laikā šā sprieduma iedarbību, nosakot, ka konstatētā pienākumu neizpilde neietekmē iestādes priekšsēdētāja pilnvaras. Pamatojot savu lūgumu, šī dalībvalsts norāda uz 2011. gada likuma atbilstību Direktīvai 95/46, kā arī šajā lietā uzdotā jautājuma novatorismu. Komisija savukārt prasa noraidīt šo lūgumu.
- 64 Šajā ziņā, pat pieņemot, ka uz LESD 258. panta pamata taisīto spriedumu sekas būtu tādas pašas kā uz LESD 267. panta pamata pieņemtajiem spriedumiem un ka tādēļ tiesiskās drošības apsvērumu dēļ izņēmuma kārtā būtu jāierobežo to iedarbība laikā, ciktāl ir izpildīti Tiesas judikatūrā saistībā ar LESD 267. pantu nodibinātie nosacījumi (skat. it īpaši spriedumus Komisija/Griekija, C-178/05, EU:C:2007:317, 67. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī Komisija/Īrija, C-82/10, EU:C:2011:621, 63. punkts un tajā minētā judikatūra), ir jākonstatē, ka šajā gadījumā Ungārija nav pierādījusi, ka šie nosacījumi būtu izpildīti. It īpaši, ņemot vērā šā sprieduma 62. punktā konstatēto pienākumu neizpildi, Direktīvas 95/46 28. panta 1. punkta otrajā daļā ietvertais izteiciens “pilnīgi neatkarīgi” pats par sevi ir nepārprotams un katrā ziņā Tiesa šo izteicienu jau ir interpretējusi savā spriedumā Komisija/Vācija, EU:C:2010:125, vairāk nekā gadu pirms minētās pienākumu neizpildes. Pēc šā sprieduma nebija pamata uzskatīt, ka Savienības tiesībās ir ļauts Ungārijai priekšlaicīgi izbeigt komisāra pilnvaru termiņu.
- 65 Līdz ar to Ungārijas lūgums par šā sprieduma iedarbības ierobežošanu laikā ir jānoraida.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 66 Saskaņā ar reglamenta 138. panta 1. punktu lietas dalībniekam, kuram spriedums nav labvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriest Ungārijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un Ungārijai spriedums nav labvēlīgs, tai ir jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.
- 67 Saskaņā ar šā paša reglamenta 140. panta 3. punktu Tiesa var nolemt, ka persona, kas iestājusies lietā un kas nav minētā 140. panta 1. un 2. punktā minētā persona, savus tiesāšanās izdevumus sedz pati. Tādējādi Tiesa nolemj, ka EDAU, kas ir iestājusies lietā, savus tiesāšanās izdevumus sedz pats.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospiež:

- 1) **priekšlaicīgi izbeidzot Personas datu aizsardzības uzraudzības iestādes pilnvaru termiņu, Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīvā 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti;**
- 2) **Ungārija atlīdzina tiesāšanās izdevumus;**
- 3) **Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs (EDAU) sedz savus tiesāšanās izdevumus pats.**

[Paraksti]